

Ajuts ajustats perquè publiquis el que escrius

Aquest mes, honorat almenys en un dia al món del llibre, el dediquem a esbrinar què passa en el món institucional i editorial a l'hora de decidir què es publica. Altrament, també hem intentat saber què pot fer o què ha de fer un escriptor jove, inèdit, per veure la seva obra publicada. Per això hem investigat què fa l'Administració per ajudar aquests escriptors i el que fan ells per aprendre si més no tècniques perquè allò que escriuen atregui algun lector.

Últimament, a través dels mitjans de comunicació, ens hem assabentat que els escriptors novells tenen una mica difícil donar-se a conèixer i, per tant, veure la seva obra publicada. Què han de fer? Presentar-se a premis literaris? I si no han escrit novel·la, poemes, narrativa..., sinó llibres sobre filosofia, cièn-

cia o tecnologia? Anar a editorials fins que n'hi hagi una que els publiqui el llibre? I si no n'hi ha cap que ho vulgui fer, pagar-se ells mateixos la publicació? Han d'esperar que la Generalitat de Catalunya els doni algun incentiu? Alguna ajuda? La veritat és que ho tenen una mica cru, si a més tenim en compte que des de 1993 fins a 1996 el pressupost del Departament de Cultura ha tingut una retallada del 36 per cent i que el govern català ha reduït aquest any la partida que dóna al suport genèric. Fins i tot, en les últimes bases per a la concessió de subvencions per a activitats literàries i de promoció del llibre i de la lectura, llegim que la Junta de Govern de la Institució de les Lletres Catalanes "resoldrà sobre la concessió de les subvencions en funció de les disponibilitats pressupostàries".

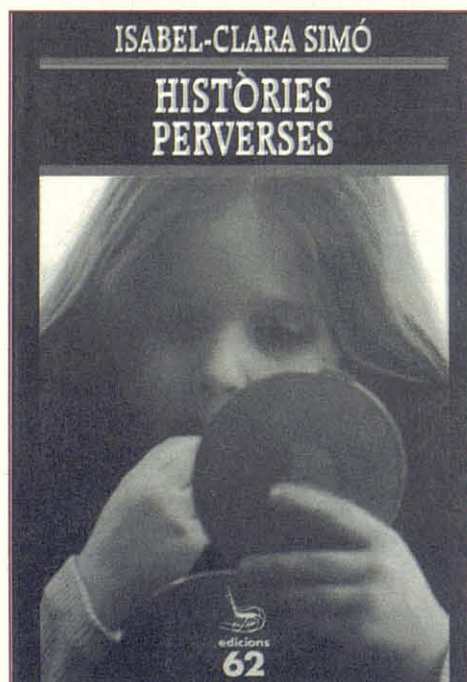
El Departament de Cultura concedeix tres tipus d'ajudes a la promoció editorial: suport genèric, que es dóna automàticament a lli-

bres que compleixen unes determinades condicions (els llibres no han de ser de text, no han de tenir un tiratge superior als 3.500 exemplars, no han de comptar amb altres ajuts o col·laboracions iguals o superiors al 50 per cent del preu de cost...); a obres en aranès i a projectes d'especial interès.

La Generalitat, que s'ha inspirat en el model noruec per establir ajuts al llibre català (un model que s'aplica en països europeus amb problemes similars als nostres, on es donen incentius per contrarestar l'atracció dels més "poderosos"), vol elaborar abans d'aquest estiu un projecte de reforma de la política de suport al llibre en català, per posar-lo en marxa aquest mateix any i, si funciona bé, incorporar les partides corresponents als pressupostos de 1998, tot i que "els pressupostos" són l'única limitació a l'hora de definir el contingut del pla, segons Romà Cuyàs, director general de Promoció Cultural. Per això, s'ha format una comissió de creació (que anirà a càrrec d'Isabel Clara-Simó, directora de la Institució de les Lletres Catalanes i escriptora, i integrada per Vicenç Altaió, Jaume Fuster, Pere Gimferrer, J.A. Goytisolo, Guillem-Jordi Graells, Robert Saladrigas, Oriol Izquierdo, Carme Solé, Ignasi Riera, Andreu Sotorra, Àlex Susanna, Eduardo Mendoza, entre altres i, encara, oberta a noves incorporacions), que estudiarà els temes relacionats amb la creació, producció, distribució, comercialització i, fins i tot, el comprador; i que pretén introduir tres línies noves: el suport directe a l'autor, que cobrarà del govern català una quantitat igual a la xifra de contracte amb el seu editor; impulsar la projecció internacional dels autors i l'ajuda a autors joves, tant si escriuen en català com en castellà.

L'escriptor novell

Escriure un llibre és difícil, però arribar-lo a publicar resulta encara més complicat. L'autor jove, aquell que tot just acaba de sor-

Isabel Clara-Simó, directora de la Institució de les Lletres Catalanes, publica narrativa en català però sense oblidar, ella i els seus editors, la traducció al castellà per cobrir buits en el mercat llibreter.

Escriure un llibre
és difícil; arribar-lo
a publicar, encara
més complicat.
L'autor jove només
pot fer dues coses:
presentar-lo
als premis
o buscar
una editorial

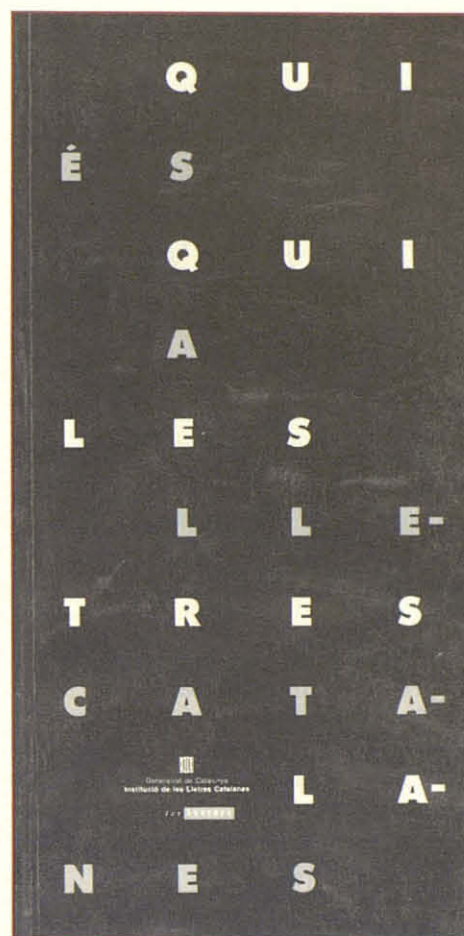
tir de la universitat -o no- i que ningú no coneix, només pot fer dues coses per poder aspirar a veure la seva obra editada: presentar-se als múltiples premis (locals o no) existents actualment o buscar una editorial. També podria recórrer a les ajudes a propostes de creació literària (excepte textos teatrals, ja que reben altres subvencions de la Generalitat) i de guions audiovisuals en llengua catalana, però hi ha un(s) inconvenient(s): segons les bases de la darrera convocatòria "tots els escriptors i guionistes que hi vulguin optar hauran de presentar [...] b) Currículum literari del sol·licitant" -quin "currículum" pot presentar si tot just inicia la seva carrera com a escriptor, o com a traductor, o com a investigador (una base comuna per a tots els aspirants a algun dels ajuts); a l'hora d'adjudicar-los, es tindrà en compte "a) El grau de necessitat de l'ajut per a la realització de l'obra i la dificultat material de realització del projecte; b) La trajectòria literària del sol·licitant" -en el cas de creació literària- i "d) Viabilitat comercial del projecte i les seves possibilitats reals de materialització" -per als guions audiovisuals.

Per poder participar en algun premi o concurs i optar a la dotació econòmica (que oscil·la entre els 4 milions o 1 milió de pesetes, en els més importants, i les 600.000 o 100.000, en els locals) i a la publicació, només cal llegir-ne les bases: "títol i lema", "pseudònim", "no s'hi pot presentar qui l'hagi guanyat amb anterioritat", "lema i plica", "no es podran utilitzar pseudònims" i presentar l'escrit "per quintuplicat". Si guanya, se li obriran una mica les portes, però si no...

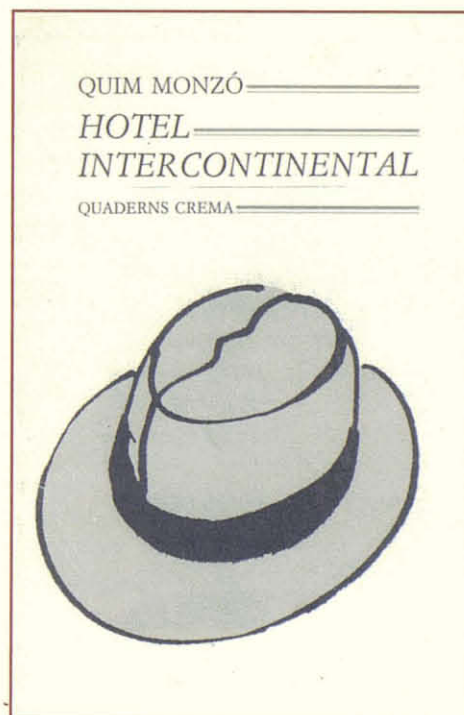
Pel que fa a les editorials, hi ha alguns empresaris que accepten editar llibres que paga el mateix autor i, després, demanen acollir-se als ajuts de l'Administració, però la veritat és que són poques, o nul·les, les que s'arrisquen a publicar obres d'autors desconeguts, ja que no tenen la venda segura. Per això, des del Departament de Cultura s'estudia donar incentius a les editorials ubicades a Catalunya perquè publiquin escrits d'autors catalans novells, tant si escriuen en llengua catalana com en castellana -per Jaume Fuster, cal donar suport als joves creadors perquè "no tindria sentit ajudar Monzó, Cabré, Isabel-Clara Simó...". Les obres, però, se sotmetrien a un control de qualitat. L'ajuda no només seria per a la primera sinó, també, per a la segona obra publicada, perquè, així, s'incidiria en la consolidació d'autors. Als països nòrdics, aquest sistema funciona bé (l'escriptor s'assegura fàcilment la venda dels seus primers mil llibres), però, segons la crítica, es tendeix a caure a la publicació de molts textos mediocres.

Un altre handicap del jove escriptor és decidir quina llengua utilitza per a les seves creacions. Si opta pel català, les editorials li posaran més traves, perquè el que realment volen és vendre més. Cal dir que el llibre en versió castellana es ven més que no pas l'editat en català, les traduccions acostumen a sortir més aviat en castellà i, fins i tot, es poden comprar a uns preus més assequibles. D'aquí que, davant els avantatges que presenta el mercat en castellà, alguns autors catalans decideixin començar a publicar en aquesta llengua, malgrat que hi hagi algú que afirmi que si escriu en castellà és perquè "la meua educació literària ha estat en castellà i sempre he escrit en aquesta llengua. Però m'interessa escriure en català... El que passa és que ho faig molt malament i necessito temps per aprendre" (segons ha assegurat algun cop l'escriptora Rosa Regàs).

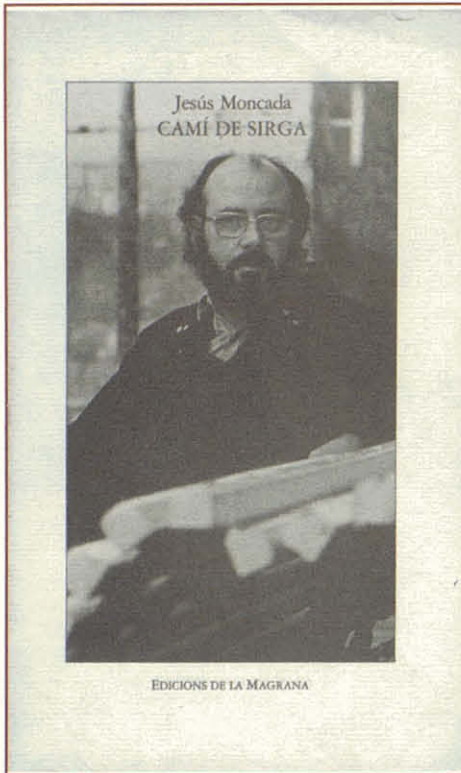
Si en el gènere novel·lístic ja hi ha dificultats, en el camp de les idees, ciències o tecnologies, el problema s'agreuja. Arriba a tal punt que si un filòsof vol treure al mercat la seva obra en català, ha de pagar-ne l'edició. Per això, gairebé tots els autors de prestigi catalans, en aquests camps, tenen la major part de la seva obra en castellà. Però, si d'aquí a uns mesos ja s'aplica el nou suport genèric als autors i editors, als creadors en llengua catalana ja no els sortirà tan ruïnosa la seva activitat. A més, el lector podrà disposar d'un ventall més ampli d'obres en català.

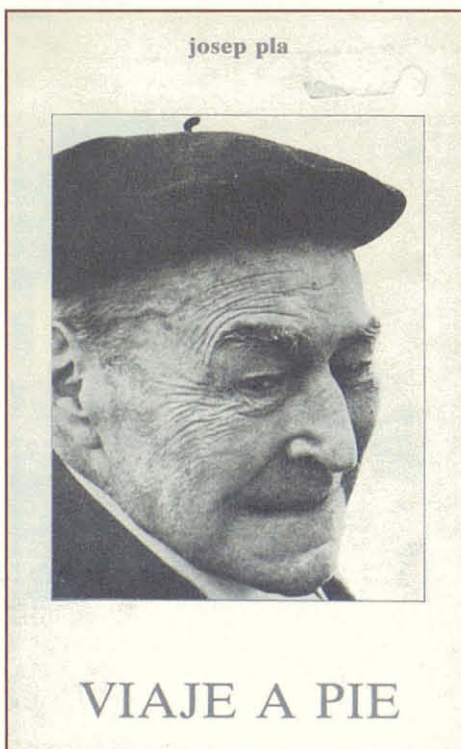
Més que un "who is who" de la literatura catalana, un directori (incomplet) d'escriptors catalans.

Quan Quim Monzó va anunciar que publicaria en castellà va obrir moltes nafres i també moltes portes a altres escriptors de la seva generació i posteriors: la pela és la pela. Lluny de discussions bizantines sobre la llengua.

Jesús Moncada, un dels escriptors en llengua catalana més venuts en els últims anys. es guanya el prestigi literari amb novel·les com *Camí de sirga* i es guanya les garrofes amb traduccions al català, a vegades firmades amb pseudònim.

Sobre Josep Pla corren dues llegendes: una, que va ser el primer a cobrar els articles dos cops, quan els editava en diaris o revistes i quan es publicaven recollits en llibres; i, dues, que va escriure tant que per reescriure tota la seva obra completa hom necessitaria més d'una vida.

Un altre handicap del jove escriptor és decidir quina llengua utilitza. Si opta pel català, les editorials li posaran més traves, perquè el que volen és vendre més. Altrament, el llibre en versió castellana es ven més que no l'editat en català, les traduccions acostumen a sortir més aviat en castellà i, fins i tot, són més barates.

Aules per aprendre a escriure

Ja fa uns anys que a Barcelona, Reus, Calafell, Tortosa... es duen a terme, amb més o menys *qualitat*, cursos de tècniques d'escriptura. A Tarragona, la Universitat Rovira i Virgili continua el mestratge que va iniciar el curs passat. Per saber què en pensen, de tot això, als alumnes del segon curs se'ls ha fet algunes preguntes referents a les sortides i/o dificultats que es pot trobar un escriptor novell.

Veuen positiu que es faci un màster d'aquest tipus, però les sortides que els pot proporcionar són escasses, per no dir nul·les -"tot depèn de si ets un bon escriptor o no". Referent als premis, creuen que si s'hi presentessin i no guanyessin, no passaria res. En canvi, si guanyessin, els donaria un cert

prestigi i els obriria algunes portes, tot i que "aquesta història dels premis...penso que hi ha interessos pel mig".

També veuen efectiva la mesura de donar incentius als escriptors novells, perquè tenen clar que el primer treball costa de publicar i costa deixar de ser "novell". Per una altra banda, els que pensen escriure en castellà creuen que un mínim percentatge d'aquest pressupost anirà destinat a la creació en aquesta llengua.

Respecte a les declaracions que va fer el conseller de Cultura, Joan M. Pujals, referents a la "lleialtat al català", en el sentit que des de l'Administració d'alguna manera es pagaria els escriptors que es mantinguessin fermes a escriure només en llengua catalana i oblidessin la temptació d'escriure en una "altra llengua", comenten que no cal donar ajudes als autors perquè escriguin en català i li treuen importància, perquè el que realment pensen és que és difícil publicar.

Per últim se'ls va preguntar si estarien disposats a pagar-se ells mateixos l'edició de l'obra -si és que no tenen cap altra sortida. Afirmen que no ho farien -tret d'algú que s'arriscaria a pagar-se la publicació- perquè no es pot fer si no tens diners i, a més, si no es treballa. Tenen l'esperança, però, que amb els anys algun dia els seus llibres puguin sortir al mercat.

